

Täysistunto

Torstai 19.12.2024 klo 10.00—19.26

2.6. Pääluokka 23 Valtioneuvoston kanslia

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt esitellään valtioneuvoston kansliaa koskeva pääluokka 23.

Pääluokan yleiskeskustelua jatketaan tässä vaiheessa enintään kello 20 asti. — Keskustelua. Ministeri Strand, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.31 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand: Ärade talman, arvoisa puhemies! Valtion omistajaohjauksen sekä EU-politiikan ja -ennakkovaikuttamisen keskeisenä tavoitteena on toimia pitkäjänteisesti, ammattimaisesti ja tehokkaasti. Näiden politiikka-alueiden yhteinen nimittäjä on ennakoitavuus ja vastuullisuus sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla. Haluaisin tässä puheenvuorossa muun muassa korostaa, kuinka valtion omistajapolitiikka ja Suomen EU-ennakkovaikuttaminen epäsuoraan ja myös suoraan tukevat toisiaan ja samalla turvaavat sekä kansalliset että eurooppalaiset edut.

Ärade talman! Valtion omistajapolitiikan perusta on vastuullinen ja ammattimainen hallinnointi, jonka tavoitteena on paitsi omistaja-arvon pitkäjänteinen kasvattaminen myös strategisten intressien turvaaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että valtio omistajana asettaa selkeitä tavoitteita sekä taloudellisessa että yhteiskunnallisessa mielessä. Esimerkiksi infrastruktuurin ja huoltovarmuuden ylläpito ovat keskeisiä strategisia intressejä, joiden turvaaminen edellyttää valtion vahvaa roolia tietyissä yhtiöissä. Toisaalta sijoittajaintressi korostaa sitä, että omaisuustuloilla, kuten osingoilla ja pääoman palautuksilla, on merkittävä rooli valtion budjetin rahoittamisessa. Hallituskauden aikana valtion yhtiöomistuksista on tarkoitus tulouttaa noin kolme miljardia euroa, jotka ohjataan hallitusohjelman mukaisiin investointeihin. Tämä on tehtävä vastuullisesti yhtiöiden ja markkinoiden tilanne huomioiden. Omistajapolitiikassa emme myöskään unohda EU:n sisämarkkinoiden reilun kilpailun periaatteita. Valtio siis ei tule syrjäyttämään yksityistä omistajuutta, vaan toimii tasapuolisena ja läpinäkyvänä omistajana.

Samalla kun Suomessa pidämme huolta omistajapolitiikkamme vastuullisuudesta, on EU-ennakkovaikuttaminen keskeinen väline turvata Suomen intressit eurooppalaisella tasolla. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tehostaa ennakkovaikuttamista EU:n päätöksentekoon, jotta kansalliset tavoitteemme näkyvät myös unionin agendalla. Tänä vuonna ennakkovaikuttamisen keskiössä ovat olleet unionin strateginen ohjelma sekä uuden komission työohjelma. Suomen prioriteetit, strategisen kilpailukyvyn vahvistaminen, kokonaisturvallisuuden parantaminen sekä puhtaan siirtymän ja biotalouden edistäminen, ovat linjassa Euroopan komission painopisteiden kanssa. Esimerkiksi von der Leyenin seitsemän poliittista prioriteettia, kuten uusi suunnitelma Euroopan kilpailukyvyn varmistamiseksi ja turvallisuuden uusi aikakausi, tukevat hyvin Suomen kansallisia tavoitteita.

Budjetin alikohta PTK 139/2024 vp

Arvoisa puhemies! Suomi on tehnyt aktiivista vaikuttamistyötä sekä poliittisella että virkamiestasolla. Komission ja jäsenvaltioiden edustajien tapaamisia on ollut satoja, ja vaikuttamismuistioita on laadittu useisiin teemoihin, kuten rajaturvallisuuteen, biotalouteen ja EU:n ilmastotavoitteisiin, liittyen. Konkreettisenä esimerkkinä tästä työstä voimme mainita komission tiedonannon, jonka myötä Suomi saa 50 miljoonaa euroa itärajan valvonnan vahvistamiseen. Jos oikein käytännönläheisesti halutaan katsoa asiaa, niin voimme myös olla ylpeitä siitä, että suomalaisia on entistä enemmän komissaarien kabineteissa. Suomi sai lobattua komissaarien kabinetteihin yhteensä 12 suomalaista, joista 11 on naisia ja yksi mies. Lisäksi olemme osallistuneet aktiivisesti EU:n rahoituskehystä koskevaan keskusteluun. On selvää, että tulevan rahoituskehysten on tuettava strategisia painopisteitä, jotka edistävät sekä Euroopan että Suomen kilpailukykyä ja turvallisuutta. Pitkäjänteisyys on kaiken keskiössä.

Ärade talman, arvoisa puhemies! Valtion omistajaohjaus ja EU-ennakkovaikuttaminen ovat pitkän aikavälin työtä. Kuten valtion omistuksissa, myös EU-vaikuttamisessa tarvitaan suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja ennakkointia. Suomi on sitoutunut toimimaan näillä molemmilla rintamilla vastuullisesti ja tehokkaasti.

Inom ägarpolitiken, värderade talman, innebär detta att vi använder resurser klokt och tryggar våra strategiska intressen. Inom EU-politiken betyder det att vi är en aktiv och konstruktiv aktör som lägger fram tydliga förslag och lyfter fram Finlands synpunkter. Det gemensamma målet för båda dessa helheter är att stärka Finland som en del av ett konkurrenskraftigt, tryggt och hållbart Europa. — Tack, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään puhujalistaan. Edustaja Hänninen.

18.36 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Valtion omistajapolitiikka on viime aikoina ollut kiivaan keskustelun kohteena. Oppositio on esittänyt, että hallitus toimii vastuuttomasti myymällä kansallismaisuutta ja vaarantamalla huoltovarmuuden. Tämä väite ei kestä tarkastelua. Tosiasia on, että valtion omistajapolitiikka perustuu vastuullisuuteen, ammattitaitoon ja pitkäjänteisyyteen. Vastuullisuus ei tarkoita sitä, että kaikki omistukset pitää muuttumattomana. Se tarkoittaa sitä, että arvioimme yhtiökohtaisesti, mitkä omistukset tukevat strategiaa ja intressejämme ja yhteiskunnallisia tavoitteita. Esimerkiksi kriittinen infrastruktuuri ja luonnolliset monopolit eivät ole myyntilistalla eivätkä tule olemaan.

Hallituksen linjaukset ovat johdonmukaisia. Keväällä päätimme valtion omistajapolitiikan periaatteista. Suunta on maltillinen ja harkittu. Valtion vähimmäisomistusrajoja tarkistetaan osassa yhtiöitä, mutta samalla pidämme huolen, että kansallisesti tärkeät intressit turvataan. Esimerkiksi Kemijoki Oy:n osalta huoltovarmuus on nostettu keskiöön ja omistajarajoja on muutettu tätä tukevaksi.

Arvoisa puhemies! Kun katsomme ensi vuotta, näemme budjetissa linjakasta talouspolitiikkaa. Hallituksen investointiohjelma rahoitetaan pääosin omaisuustuloilla ja osingoilla, pääoman palautuksilla ja osakemyynneillä. Tämä on vastuullista taloudenpitoa, joka vähentää velkaantumisen painetta ja turvaa valtionyhtiöomistuksen tuottokyvyn pitkällä aikavälillä.

Budjetin alikohta PTK 139/2024 vp

Opposition tehtävä on haastaa ja kyseenalaistaa, ja sitä roolia kunnioitan, mutta samalla peräänkuulutan realismia ja vastuullisuutta. Jos ei ole sisältöä eli ei tuo mukanaan parempia vaihtoehtoja, kritiikillä ei tee juurikaan mitään. Hallitus on valmis perustelemaan valintansa. Päätöksemme tukevat valtion omistajapolitiikan keskeisiä tavoitteita, vakautta, vastuullisuutta ja omistaja-arvon pitkäjänteistä kasvua.

Arvoisa puhemies! Vuosi 2025 on tilaisuus osoittaa, että vakaalla omistajapolitiikalla voidaan tukea koko yhteiskunnan hyvinvointia. Samalla hallitus on sitoutunut kuuntelemaan ja tarvittaessa korjaamaan kurssia, mutta periaatteesta emme tingi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Löfström.

18.39 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Tack till ägarstyrnings- och Europaministern för det goda arbetet och den fina presentationen här.

Det kommande året kommer vi få förslag till nyt lotterilag till riksdagen. Det kommer innebära att ålänningar igen kan spela på fysiska spelställen på det statliga spelbolaget Veikkaus. I dag är ålänningar utestängda från att spela på Veikkaus. Därför är preciseringen av lagen mycket välkommen. Samtidigt skulle det vara viktigt att få tillbaka Veikkaus fysiska spelutbud på Åland, något som drogs tillbaka för sju år sedan i rädsla för att det skulle strida mot EU-regler. Inrikesministeriet har sagt att man behöver komma överens med Ålands landskapsregering om hur man ordnar övervakningen av Veikkaus, då spelfrågor hör till Ålands behörighet enligt självstyrelselagen. Det är ändå viktigt att det finns en vilja hos Veikkaus och regeringen att få Veikkaus tillbaka till Åland. Det är någonting som är viktigt för många ålänningar.

Arvoisa rouva puhemies! Tulevana vuonna saamme eduskuntaan ehdotuksen uudeksi arpajaislaiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että ahvenanmaalaiset voivat jälleen pelata valtion peliyhtiö Veikkauksen fyysisillä pelipaikoilla. Nykyään ahvenanmaalaiset eivät pääse pelaamaan Veikkauksen pelejä, joten lain täsmentäminen on erittäin kannatettavaa. Samalla olisi tärkeää saada takaisin Ahvenanmaalle Veikkauksen fyysinen pelitarjonta, mikä peruttiin seitsemän vuotta sitten EU:n sääntöjen rikkomisen pelossa. Sisäministeriö on todennut, että Veikkauksen valvonnan järjestämisestä Ahvenanmaalla on tarpeen sopia Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa, sillä peliasiat kuuluvat itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan toimivaltaan. On kuitenkin tärkeää, että Veikkaus haluaa palata Ahvenanmaalle ja että hallitus haluaa myös edistää tätä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

18.41 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman! Tack till ministern för presentationen av ägarstyrningen och Europaärenden. Det är ju så att vi har ett stort ansvar då vi har östgränsen här, och också ur ett helhetsperspektiv i EU.

Arvoisa rouva puhemies! Valtion omistajaohjauksen tavoitteena on varmistaa, että valtionyhtiöt toimivat tehokkaasti, vastuullisesti ja tuottavat lisäarvoa suomalaiselle yhteiskunnalle. Valtionyhtiöomistus on merkittävä väline talous- ja elinkeinopolitiikassa. Meidän on pidettävä huolta siitä, että nämä yhtiöt pärjäävät kansainvälisessä kilpailussa, kehittävät lii-

Budjetin alikohta PTK 139/2024 vp

ketoimintaansa ja luovat työpaikkoja Suomessa. Tämä on elintärkeää, jotta pystymme vastaamaan globaaleihin haasteisiin ja varmistamaan, että Suomi säilyttää kilpailukykinsä myös tulevaisuudessa. On tärkeää, että omistajaohjauksen periaatteet perustuvat avoimuuteen ja johdonmukaiseen strategiaan — nähdäkseni me myös toimitaan näin.

Kysyisin ministeri Strandilta: Huomasin, että piditte pyöreän pöydän keskustelun eri toimijoiden kanssa koskien näitä nettiyhteyksiä. Tämähän on tällainen ikuinen haaste, että saadaan netti toimimaan. Millaisia ulostuloja voidaan nähdä tämän suhteen tulevaisuudessa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.43 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille erittäin hyvästä selvityksestä omistajaohjauksesta ja Eurooppa-politiikasta.

Kysyn tästä omistajaohjauksesta ja omistajapolitiikasta, kun tässä budjetissa on varattu tietty osa siihen, että omistuksista luovutaan, ja investointeja rahoitetaan sillä, että valtio laittaa niin sanotusti tasetta töihin. Meillä on kuitenkin yhtiöitä, jotka ovat strategisesti tärkeitä — osa on finanssisijoituksia, ja osalla on sitten erityistehtäviä ja niin poispäin. Miten pitkällä te olette tässä työssä? Tuleeko siinä olemaan viimesijaisena keinona myynti, vai onko siellä alkupäässä nämä osingot ja pääomien ottaminen yhtiöistä ja niin poispäin? Haluaisin kuulla siitä järjestyksestä, miten te aiotte näitä investointeja ja muita tarpeita rahoittaa. Ja sitten vielä se, että kuinka paljon tässä arviossa on mukana se, että nyt kun nähdään, että valtionyhtiö tuottaa x prosenttia täällä, niin kai sen pitää tuottaa siinä uudessakin tilanteessa vähintään yhtä hyvin kuin se on täällä tuottanut? Tätä näkökulmaa haluaisin, että avaatte.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla oli sama kysymys näistä nettiyhteyksistä VR:n junissa, ja tiedän, että ministeri on tässä ollut aktiivinen, ja toivon, että siitä jotain saamme kuulla.

Mutta itse asiassa kaikkein tärkein kysymys, jonka takia puheenvuoron pyysin, liittyy siihen, että kun EU on meille erittäin tärkeä työkalu mutta myöskin meidän yritysten tärkeimpiä ventialueita, niin sen osalta ratkeaa aika paljon, kuinka EU:ssa saadaan kasvua aikaiseksi. Kysymys, mihin haluaisin nyt kuulla vastauksen, liittyy siihen, mitkä ovat EU-alueella niitä kasvun avaimia, joihin Suomi voi tällä omalla tuotantokapasiteetillaan tarttua, jolloin me saataisiin sitä kasvua aikaiseksi. Me tarvittaisiin tähän maahan kaikilla tavoilla kasvua, ja tämä kasvu syntyy vain sillä, että me teemme esimerkiksi EU-alueella paljon enempi yhteistyötä. Mitkä ovat ne kohteet, millä ehkä olisi nopeastikin saatavissa tuloksia? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

18.46 Mats Löfström r: Kiitos taas, arvoisa puhemies! Ahvenanmaalla on EU:n suhteen veropoikkeus, jonka ansiosta Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaalta liikennöivillä aluksilla on mahdollisuus verovapaaseen myyntiin. Tämä myynti turvaa liikenteen Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaalta. Ilman sitä liikenne näyttäisi aivan toisenlaiselta, aluksia ja vuoroja olisi vähemmän ja hinnat kalliimpia. Tukia tarvittaisiin käytännössä samalla tavalla kuin Ruotsin Gotlantiin suuntautuvassa liikenteessä, jota tuetaan puolella miljardilla kruunulla vuo-

Budjetin alikohta PTK 139/2024 vp

nessa. Lisäksi Gotlannista liikennöidään vain yhteen suuntaan. Ahvenanmaa tarvitsee liikennettä Manner-Suomeen ja Ruotsiin.

Poikkeuksen kääntöpuolena on se, että se tuo paljon byrokratiaa kaikille Ahvenanmaalle ja erityisesti kaikille yrityksille. Jos Manner-Suomesta lähetetään paketti Ahvenanmaalle, se menee tulliin ja on tullattava. Manner-Suomen isovanhempien joululahjat ja neulotut sukat jäävät kiinni tulliin. Jopa Kelan äitiyspakkaus on jäänyt jumiin.

Ärade talman! Det här är en fråga som för tillfället är aktuell på EU-nivå. Det är troligt att dialoger kommer att komma igång först under Danmarks EU-ordförandeskap. Det är viktigt att man från regeringens sida fortsätter att arbeta, vilket man gör väldigt aktivt, för att hitta förenklingar i EU:s tullkodex för den här frågan som nu är öppen för att förenkla byråkratin för försändelser mellan Åland och fasta Finland och också Sverige. Det är inte bara någonting som skulle underlätta vardagen på Åland för alla ålänningar och företag, samtidigt som det skulle trygga de fortsatta kommunikationerna, utan det skulle också spara mycket pengar i statens budget genom att minska byråkratin för både Tullen och skattemyndigheterna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministerille vastauksia. Ei ole väliä, mistä puhutte, sieltä tai tuosta. Enintään viisi minuuttia.

18.48 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand: Arvoisa puhemies, ärade talman! Tack för utmärkta talturen. Ensinnäkin kiitos, edustaja Hänninen piti erinomaisen puheenvuoron vastuullisesta omistajapolitiikasta ja mainitsi muun muassa Kemijoen. Tosiaan on näin, että Kemijoki Oy:lle, joka aiemmin oli finanssi-intressin yhtiö, on nyt asetettu strateginen intressi, ja se kuuluu näin: ”Varmistaa säätövoiman ja uudelleenkäynnistysresurssin saatavuutta sähköjärjestelmän tarpeisiin kaikissa olosuhteissa.” Ja omistusraja, joka oli aikaisemmin 0 prosenttia, on nyt 33,4 — elikkä näin. Ja kiitos tosiaan erittäin hyvästä puheenvuorosta.

Tack också till ledamot Löfström. Vi tar med budskapen, och på ett allmänt plan kan man ju säga att det här med underlättande av byråkratin är någonting som också von der Leyen lyfte upp genast från början. Vi måste ha bättre reglering, mindre reglering, så att inte människor och företag blir helt, så att säga, översvämmade.

Edustajat Ollikainen ja osittain Lyly kysyivät VR:stä: Tosiaan kutsuin saman tien koolle tässä syksyn aikana VR:n ja nämä kaikki operaattorit, ja todettiin, että nyt jotain täytyy tehdä. Sanoin pilke silmäkulmassa mutta myös ihan tosissani, että ei voi olla niin, että kun jenkkit soittivat Kuusta kotiin reilu 50 vuotta sitten, niin oli paremmat yhteydet kuin mitä on välillä tuolla junassa, kun liikkuu. Itse odotan tuloksia. Mitään hokkuspokkusta ei ole, mutta on erilaisia lyhyemmän ja pidemmän aikavälin asioita, joita voidaan tehdä, ja tulen pitämään kevään aikana follow-upin, että asiat myös etenevät.

Sitten Euroopan kilpailukyvyistä voisi puhua pitkään. Erittäin iso kysymys. Suomen kolme kärkiprioriteettiahan EU-tasolla ovat kilpailukyvyn vahvistaminen, kokonaisturvallisuuden vahvistaminen ja puhtaan siirtymän edistäminen, mihin liittyy tietenkin myös bio- ja kiertotalous. Kaikki liittyy kaikkeen, ja tietenkin tarvitsemme vahvan Euroopan myös suhteessa Kiinaan ja suhteessa Yhdysvaltoihin. Se, että EU:n veturi Saksa yskii, ei ole

Budjetin alikohta PTK 139/2024 vp

myöskään Suomelle hyvä asia, elikkä sillä tavalla me joudutaan yhdessä katsomaan isoa kuvaa. No, mistä me puhutaan EU-tasolla, niin meidän täytyy vahvistaa niitä elementtejä ja välineitä, joissa Suomi pärjää. Horizon, EU:n tutkimus-, kehitys-, innovaatiotoiminta, InvestEU:n tyypiset välineet, joissa saadaan takauksia järkeville investoinneille. Nythän Suomelle tuli neljään hankkeeseen myös siitä innovaatorahastosta, taisi olla 259 miljoonaa yhteensä hyvälle investoinneille, mutta kyllä myös nettomaksajana meidän täytyy pitää huoli siitä, että tämän nykyisen kokonaiskakun — Ukraina on eri asia, siinä me ollaan valmiita uudentyyppisiin ratkaisuihin — ja tavallaan maksumääräosuuden sisällä täytyisi pystyä vielä paremmin kohdentamaan rahaa sellaisille välineille, joista Suomi ja suomalainen elinkeinoelämä ja työpaikat voittavat.

Kun meillä on semmoinen draivi laajemminkin Euroopassa, että globaalit yritykset haluavat keskittää tki-toimintaansa Suomeen ja Eurooppaan, sitä kautta saadaan myös niitä työpaikkoja jopa kotiutettua — tämmöiseen tietynlaiseen uudelleenteollistumiseen uskon itse vahvasti — ja se vaatii myös julkiselta sektorilta ja myös meillä kotimaassa sitä, että tki-politiikka on yhä yritysvetoisempaa, niin että käydään systemaattisesti yritysten kanssa läpi, että hei, miten voimme auttaa teitä yhdessä kiipeämään siinä teidän globaalissa arvoketjussa pykälän tai kaksi. Kun yhdessä tehdään järjestelmätasolla tki:tä, silloin myös saadaan yleensä aikaiseksi sellaisia uusia järjestelmäkokonaisuuksia, jotka ovat huomattavasti myös isompia vientikokonaisuuksia. Silloin kun ei yksistään yhtä taajuusmuuttajaa tai moottoria trimmata vaan tehdään tki-toimintaa vaikka energiajärjestelmätasolla yhdessä — eri yritykset, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset — saadaan asioita paljon eteenpäin. Meillä on Suomessa erinomaisia esimerkkejä myös tästä, miten tämä on tuonut ihan tuotantoa ja työpaikkoja isossakin määrin takaisin Suomeen.

Tietenkin tänä päivänä kaikki liittyy kaikkeen, ja tämä turvallisuus- ja huoltovarmuusnäkökulma korostuu myös näissä kilpailukykyasioissa, ja myös tässä meidän edelleen suhteellisen tuoreessa omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä viime toukokuulta kyllä turvallisuus, geopolitiikka ja riskienhallinta laajasti korostuvat. Näin tämän konkreettisesti itse, kun olin matkalla Brysseliin ja oli vaurioitunut tämä kaapeli Suomen ja Saksan välillä. Sehän oli Cinia Oy:n, joka on valtionyhtiö, suuressa määrin Suomen valtion omistama, ja siinä eurooppaministerinä sain sitten italialaismedialle sitä keissiä avata.

Elikkä on tärkeätä, että vaikka Suomen ja Euroopan tilanne on ikävä, kun on haasteellisempi geopolitiittinen turvallisuustilanne, niin kannattaa ehdottomasti panostaa siihen, että me tästä myös saadaan bisnesmielessä hyöty irti. Siihen ei liity pelkästään puolustusteollisuus, vaan paljon paljon muuta, mistä on hyötyjä myös siviilielämässä ja mikä luo uusia työpaikkoja Suomeen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.